

1975-76 Ls - Ls framst. nr 36 - Fu.

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 11/1975-76 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Landstinget med förslag till första tillägg till ordinarie årsstaten för landskapet Åland under år 1976.

Landstinget har inbegärt finansutskottets yttrande över ovannämnda framställning. Utskottet har i ärendet hört ordföranden i Ålandsdelegationen, landshövdingen Martin Isaksson, lantrådet Alarik Häggblom, vicelantrådet Karl Sundblom, t.f. kanslichefen Lars-Ingmar Johansson, finanschefen Åke Bamberg, chefen för näringsavdelningen Tor Mattsson, överingenjören Anders Lindholm, byråingenjören Göran Holmberg och byggmästaren Kurt Åberg.

Utskottet har besökt Grelsby plantskola samt, vid besök på Godby hotell- och restaurangskola och inspektion av lokaliteter i hotell Arkipelag hört prorektor Diana Axén, skolinspektören Börje Lång och representanter för skolans interimdirektion, vid besök på centralsjukhuset hört chefläkaren Peter Wahlberg och ekonomichefen Rolf Eriksson ävensom vid besök på Ålands lantmannaskola hört direktionens ordförande Torolf Gustafsson och skolans rektor Rolf Carlson. Utskottet har även vid ett särskilt sammanträde med självstyrelsepolitiska nämnden diskuterat landskapsstyrelsens meddelande i framställningen om anslaget för Vårdöbron.

Utskottet har även mottagit och behandlat en skrivelse från landskapsstyrelsen, angående underhåll- och restaureringsarbetena vid Kastelholms slott, mom. 26.23.13.

Vårdöbron.

Landskapsstyrelsen har i framställningens allmänna motivering låtit meddela, att den beträffande det i årsstaten för 1976 upptagna anslaget för Vårdöbron icke ansett sig kunna komma med annat förslag än att brobyggnaden tills vidare skulle lämnas vilande.

Då meddelandet och förslaget i ärendet icke direkt anknyter sig till framställningen i övrigt och, med beaktande av frågans principiella innebörd, anser utskottet att landskapsstyrelsen lämpligen kunnat utnyttja möjligheterna att i den ordning 23 och 51 §§ landstingsordningen föreskriver överlämna ärendet såsom ett särskilt meddelande till landstinget. Landstinget hade då haft möjlighet att fristående från tilläggsbudgeten behandla ärendet, vilket även med hänsyn till de tidsfrister som ifråga om redan begärda anbud nu framkommit, skulle ha varit till praktisk fördel för landstingets handläggning.

Utskottet noterar med tillfredsställelse den omfattande information landstinget erhållit i ärendet i samband med framställningen. Med tanke på den principiella innebörd frågan har och de synpunkter som framhållits från olika myndigheter finner utskottet denna information behövlig.

Den principiella frågan om landstingets rätt att välja finansieringsväg har tidigare utretts i samband med behandlingen av anslaget för Vårdöprojektet och så långt möjligt har därvid även utretts innebörden av de i samband med anslaget för projekt 77 av statsrådet ställda villkoren. Vad som nu framkommit är att Ålandsdelegationen för sin del fattat beslut i ärendet och att finansministeriet skriftligen preciserat sin ståndpunkt. Finansutskottet finner för sin del icke några nya synpunkter som skulle ge anledning för landstinget att frångå tidigare beslut om finansiering genom ordinarie medel. Beträffande lämpligheten av att påbörja arbetet under av landskapsstyrelsen i framställningen givna premisserna och de praktiska följder finansministeriets inställning kan få för självstyrelseförvaltningens ekonomi kan, enligt utskottet, olika synpunkter anföras.

Utskottet finner emellertid, att sedan landstinget anvisat anslag i någon årsstat, det ankommer på den förvaltande myndigheten, landskapsstyrelsen, att avgöra ärendet även om landskapsstyrelsen i sådant fall hos landstinget efterlyst kompletterande direktiv eller riktlinjer för ärendets avgörande. Utskottet finner därför att ärendet såsom varande en ren förvaltningsåtgärd återföres till landskapsstyrelsen, som med beaktande av det statsfinansiella läget bör underhandla om kontrakt och kontraktsvillkor för ärendets avgörande i enlighet med landstingets tidigare fattade beslut.

Utskottet anser, utan att i detalj ange hur ärendet skall avgöras, dessa riktlinjer tillfyllest för att ge landskapsstyrelsen möjlighet att klara ut de problem av möjligen praktisk eller ekonomisk slag som kan föreligga.

Detaljmotivering.

INKOMSTER.

2.28.01 Hyror och diverse inkomster.
Då vid budgeteringen den s.k. bruttoprincipen bör följas och inflytande kontantinkomster budgeteras har momentet, som saknades i tilläggsbudgeten, höjts med 80.000 mark, vilket utgör försäkringsersättningen för den brunna tjänstebåten.

4.01.02 Förskott på statsanslag för skattefinansiell utjämning.
Anslaget har höjts med beaktande av de förhöjningar utskottet föreslagit på utgiftssidan utöver momentet 28.02.71.

UTGIFTER

- 21.03.22 Expertutlåtanden.
Finansutskottet har tagit del av huvudpunkterna i av landskapsrevisorerna föreslagen förnyelse av revisionsstadgandena. Syftemålet med förnyelsen, som i huvudsak kommer att delges landstinget i nästkommande revisionsberättelse har utskottet funnit beaktansvärt.
- 23.02.01 Avlöningar.(f).
Utskottet noterar med tillfredsställelse den ökade svenskspråkiga utbildningen av polismanskap som även ger de åländska poliserna tidigare efterlysta utbildningsmöjligheter.
- 23.03.01 Avlöningar(f).
Landskapsstyrelsen framhåller att den i samband med behandlingen av ordinarie budgeten efterlysta samordningen ännu inte kunnat förverkligas. Utskottet anser frågan angelägen inte bara ur besparings- utan även ur servicesynpunkt. Utskottet upprepar därför sina tidigare önskemål om att påskynda åtgärderna för undanröjande av i första hand formella hinder för en samordning av de landskapet underställda polisresurserna.
- 25.10.74 Grundförbättring av byggnader (r).
Utskottet har vid besök på sjukhuset konstaterat att den av landskapsstyrelsen föreslagna lösningen såvitt gäller ändringarna i personalbostäderna är ändamålsenlig och bra.
- 26.04.21 Undervisningsmateriel och bibliotek.
Utskottet, som tagit del av skolans budgetäskande har för sin del intet att påminna emot förslaget. Utskottet noterade dock att en viss oklarhet råder beträffande ersättning för ^{lärares arbete med läromedel} och möjlighet att vid sjöfartsläroverket och även andra skolor erhålla ersättning för utarbetande av kompendier i sådana fall att läromedel saknas. Utskottet efterlyser i detta avseende normer eller direktiv från landskapsstyrelsen i vilken omfattning och huru sådant arbete skall kunna ersättas.
- 26.08 ÅLANDS LANTMANNASKOLA
Utskottet finner att den föreslagna försöksverksamheten vid lantmannaskolan är ett led i utbyggandet av undervisningen som å ena sidan avser att anpassa denna till grundskolan och å andra sidan skapar förutsättning för inträde till högre läroanstalter. Utskottet har därför också omfattat förslaget som så långt utskottet kunnat konstatera är väl förberett.

26.08.01 Avlöningar. (f).

Mot bakgrunden av att ^{så}/få kompetenta krafter står till buds när det gäller lärare i maskinlära och anställningsförhållandet kan ha betydelse för att ^{erhålla} / kompetenta lärarkrafter, har utskottet ansett det motiverat att i stället för timlärare föreslå inrättandet av en extra ordinarie tjänst. Antalet ^{vecko-}/timmar är tillfyllest för en sådan tjänst och ändring av anslagsbeloppet är icke erforderligt.

26.08.70 Anskaffning av inventarier och maskiner.26.08.75 Inredning och utrymme för träarbeten (r).

Utskottet konstaterar att den föreslagna lokalen för träarbeten inte är helt lämplig och på det föreslagna stället knappast kan lösas permanent. Det finns därför skäl att undersöka förutsättningarna för eleverna vid lantmannaskolan att utnyttja utrymmen i yrkesskolan och även ev. samordna den praktiska husbyggnadsläran med yrkesskolans avdelning för husbyggare. Likaså borde undersökas möjligheterna för lantmannaskolan att utnyttja maskiner och verktyg i yrkesskolan i fråga om träbearbetningen. Utskottet förutsätter att möjligheterna till sådan samordning undersöks innan beslut om utnyttjande av föreliggande anslag fattas.

26.08.77 Övningsbana för traktorkörning.

Lantmannaskolans undervisning upptar övningskörning med, förutom traktorer, andra större fordon som ingår i ett modernt lantbruk. Med tanke på maskinernas storlek och att eleverna inte kan förväntas behärska maskinerna finner utskottet, både med beaktande av elevers och lärares ansvar, den föreslagna övningsbanan vara motiverad.

26.14.50 Landskapsunderstöd åt Ålands hotell- och restaurangskola.

Utskottets majoritet har omfattat landskapsstyrelsens framställning. Allmänt anser utskottet att tidpunkten är lämplig för en utbyggnad av Ålands hotell- och restaurangskola och dess utbildningsverksamhet. Skolan skulle då kunna erhålla en ställning såsom centralskola i den finlandssvenska utbildningen under förutsättning att utrymme för ett tillräckligt stort antal elever och serviceutrymmen kan ställas till förfogande. Såsom väsentliga synpunkter anser utskottet vara att utrymmena är ändamålsenliga och yrkestekniskt riktigt utrustade och att eleverna ges tillräckligt yrkesutvecklande möjligheter i tillämpat yrkesarbete i autentisk arbetsmiljö. Med beaktande av att dessa grundförutsättningar inte kan tillgodoses i Godby har utskottet funnit som enda möjlighet för skolans fortsatta verksamhet att denna placeras i hotell Arkipelag och samordnas med dess verksamhet.

Försåvitt utskottet kunnat utröna finns förutsättningar för ett gott samarbete i detta avseende med nuvarande arrendator av hotell Arkipelag som även i princip omfattat ett gemensamt utarbetat förslag rörande skolans verksamhet vid hotellet. Skulle ny arrendator tillträda föreligger redan vid uthyrningen möjligheter att tillvarata landskapets intressen för hotell- och restaurangutbildningens del.

Utskottsminoriteten, viceordförande Elmer Jansson och ledamoten Peder Söderström har till betänkandet fogat särskild reservation.

Utskottet finner dock angeläget påpeka, att i den mån de ledighblivna lokaliteterna i Godby kan ställas till landskapsstyrelsens disposition borde landskapsstyrelsen sträva efter, att till Godby förlägga lämplig institution eller inrättning.

26.23.13 Underhålls- och restaureringsarbeten.(r).

200.000 mark. (350.000 mark).

Landskapsstyrelsen har i skrivelse till finansutskottet den 21 maj 1976 på basen av en undersökning framhållit den akuta risken för att slottets sydöstra hörn kan rasa. Landskapsstyrelsen som funnit att förstärkningar måste vidtagas utan dröjsmål och att senareläggning av övriga restaureringsarbeten på slottet icke är möjlig,

har föreslagit att 200.000 mark skulle införas i tilläggsbudgeten för ifrågavarande brådskande arbeten.

Utskottet som tagit del av undersökningsresultatet har omfattat landskapsstyrelsen förslag och höjt det i ordinarie årsstaten umtagna momentet med sagda belopp.

27.02.52 Produktionsstöd.(r).

Föreslaget tilläggsanslag har upptagits på grund av föreliggande bidragsansökningar.

I den mån ytterligare behov kan komma att föreligga under året, förutsätter utskottet att äskande om tilläggsanslag skall kunna ske i tilläggsbudget.

27.10.41a Räntestöd för täckdikningsmaskin.

Utskottet finner utrett att det föreligger ett uppenbart behov av utökad täckdikningsverksamhet och att denna borde kunna ske med stöd från landskapet. Enligt utskottet föreligger olika möjligheter till detta stöd. Då det föreslagna stödet i form av räntesubvention med

3 % enligt utskottets uppfattning inte är tillfyllest för att få täckdikningsverksamheten tillfredsställande ordnad har utskottet föreslagit en höjning av räntesatsen från 3 till 5 %. Ett annat system som föreslagits i denna kommitté, vilken utrett frågan, är att landskapet inköper en täckdikningsmaskin och uthyr denna på s.k. leasing-basis. Utskottet förutsätter att denna möjlighet överväges och förslag föreläggs landstinget vid ordinarie budgeten i den händelse anslaget enligt nu förelagt system icke finner användning.

28.02.71 Inköp av båt.

Landskapet har sedan 1949 haft s.k. tjänstebåt av ungefär samma storlek som den nu föreslagna. Båten är underställd trafikavdelningen och användes i första hand av anställda vid denna avdelning men utnyttjas även av andra avdelningar. Den är avsedd för och användes också, så långt utskottet kunnat utröna, i första hand som arbetsbåt för undersökningar, planering och övervakning vid trafikavdelningens arbetsobjekt men också i samband med rådgivnings- och konsultverksamhet. Den möjliggör i detta avseende tidsbesparande resor där den reguljära trafiken är otillräcklig eller saknas. Den utnyttjas i dessa avseenden såsom arbetsbåt under en relativt lång utnyttjningstid d.v.s. 5-6 månader per år och var under 1975 i användning under ^{minst} 80 dagar, vilket måste anses vara en relativt hög utnyttjningsgrad. Med beaktande härav finner utskottet såsom ofrånkomligt att båten skall vara av sådan storleksordning att den är sjösäker i snart sagt alla väder och medge viss komfort. I övrigt anser utskottet det naturligt att dessa krav, som måste ställas, samtidigt kan kombineras med en båt som kan utnyttjas för "representation", d.v.s. för exkursioner och besök i landskapet, ofta till platser utan reguljär trafik. Alternativet vore att i alla dessa sammanhang anlita t.ex. sjöbevakningen eller hyrd båt. Utskottet finner det därför helt rimligt, att landskapet har en båt av typ och storlek som föreslagits i framställningen men förutsätter att landskapsstyrelsen undersöker möjligheterna att köpa en inom landet tillverkad båt.

Då den s.k. bruttoprincipen, d.v.s. att inkomster och utgifter redovisas i budgeten till sina bruttobelopp, bör gälla för landskapets budgetering, har utskottet höjt utgiftsmomentet till 180.000 mark.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga förslaget till första tillägg till ordinarie årsstaten för landskapet Åland under år 1976 med följande ändringar samt bemyndiga landskapsstyrelsen att upptaga för budgetens förverkligande erforderliga lån.

INKOMSTER.Avdelning 12.

	Landskapsstyr. förslag	Finansutsk. förslag
<u>12. INKOMSTER AV BLANDAD NATUR</u>	-	<u>80.000</u>
28. TRAFIKAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE	-	<u>80.000</u>
01. Hyror och diverse inkomster	-	80.000

Avdelning 14.

<u>14. FINANSIERINGSINKOMSTER</u>	<u>1.243.169</u>	<u>1.447.169</u>
01. AVRÄKNINGS- OCH FINANSIERINGSINKOMSTER	<u>1.243.169</u>	<u>1.447.169</u>
02. Förskott på statsanslag för skatte- finansiell utjämning	1.243.169	1.447.169
Inkomsternas totalbelopp	1.243.169	1.527.169

UTGIFTERHuvudtitel 26.

<u>26. UTBILDNINGSAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE</u>	<u>187.000</u>	<u>387.000</u>
23. KASTELHOLMS FORNMINNESOMRÅDE	-	<u>200.000</u>
13. Underhålls- och restaureringsarbeten (r)	-	200.000

Huvudtitel 27.

<u>27. NÄRINGSÄVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE</u>	<u>415.000</u>	<u>419.000</u>
10. FRÄMJANDE AV LANTBRUKET SAMT JORDDISPOSITIONSVERKSAMHET	74.000	78.000
41a. Räntestöd för täckdikningsmaskin	6.000	10.000

Huvudtitel 28.

<u>28. TRAFIKAVDELNINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE</u>	<u>100.000</u>	<u>180.000</u>
02. VÄGAR	<u>100.000</u>	<u>180.000</u>
71. Inköp av båt	100.000	180.000
utgifternas totalbelopp	1.243.169	1.527.169

Mariehamn den 25 maj 1976.

På Finansutskottets vägnar:

Klas Eklund
ordförande

Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Eklund, viceordföranden Elmer Jansson samt ledamöterna Söderström, Wiklöf och Torvald Söderlund

R e s e r v a t i o n .

Finansutskottet har i sitt betänkande över landskapsstyrelsens förslag till första tillägg till ordinarie årsstaten för landskapet Åland under år 1976, framst. nr 36/1975-76, under moment 26.14.50 Landskapsstöd åt Ålands hotell- och restaurangskola, omfattat landskapsstyrelsens förslag i dess helhet. Undertecknade medlemmar av finansutskottet har ej kunnat omfatta majoritetens beslut och ber att få inlämna följande reservation.

I enlighet med den av landstinget antagna målsättningen för bibehållande av en levande landsbygd och balans mellan regionerna bör den primära målsättningen vara att försöka bibehålla och vidareutveckla hotell- och restaurangskolan i Godby, där den med framgång arbetat i det närmaste fem år. Vidare innebär flyttningen från Godby till Hotell Arkipelag i Mariehamn endast flyttning från ett provisorium till ett annat. Vi anser att samma fördelar som nu anges för flyttningen till Arkipelag, d.v.s. att eleverna skall få arbeta i autentisk miljö, kunde ordnas genom att eleverna bor och har teorilektioner i Godby men skulle ges möjligheter till praktik i Mariehamn om detta anses önskvärt och nödvändigt. Skolan och eleverna kunde då hålla samman på ett annat sätt, genom att eleverna kunde bo och undervisas i teori på ett ställe och att fördelarna härvidlag överväger nackdelarna med transporter till Mariehamn.

Skolan borde därför bibehållas under åtminstone ett år i Godby för att samla erfarenheter av ett sådant system. För detta talar även förhållandet att skolan inte inkommande höst kan ta emot flera elever än hittills, liksom även det förhållandet att landskapet ges ett avsevärt bättre förhandlingsläge gentemot nuvarande eller kommande arrendatorer på Arkipelag. Genom att arrendatorn varit medveten om att skolan skall flytta från Godby har arrendatorn kunnat ställa villkor, som annars inte skulle komma i fråga. Enligt vår uppfattning borde landskapets skola kunna arbeta och få utrymmen i Arkipelag utan ersättning och en avvaktan / skulle, om Arkipelag intar befins vara enda alternativet, ställa sig betydligt fördelaktigare än vad man nu kunnat ernå i förhandlingarna.

Vi tvivlar också på att undervisningen och arrendatorns kommersiella krav kan tillgodoses enligt det nu föreslagna systemet. Det är därför troligt att undervisningen i längden blir lidande.

Då målsättningen för skolan är att vara en central skola för den svenskspråkiga undervisningen i Finland kan detta knappast tillgodoses i hotell Arkipelag utan borde då rimligtvis strävan vara att skaffa ett eget skolhus, utgående från lokaliteterna i Godby, dit vägen från Mariehamn ändå är så kort att gästunderlaget på sikt kan tryggas.

Med hänvisning till det anförda föreslår vi att motiveringen till 26.14.50 Landskapsstöd för Ålands hotell- och restaurangskola i framställningen till första tilläggsbudgeten strykes och

att Landstinget måtte hemställa hos landskapsstyrelsen att förlänga hyreskontraktet för Godby turisthotell under minst ett år och inkomma med förslag till åtgärder för en fortsatt verksamhet i Godby.

Mariehamn den 25 maj 1975.

Elmer Jansson

Peder Söderström.